



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. De Matrimonij Insolubitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

q. 3. & l. Testes 9. ff. de Testibus, esse tamen ipse & ceteri consanguinei præ aliis censentur in causis matrimonialibus, saltem iis, quibus agitur de matrimonio, propter consanguinitatis, affinitatis vel publicæ honestatis impedimentum dissolvendo, c. Videtur cit. & c. Quoriam 5. de Test. & attest. quod non solum, ut dictum, cognationis & affinitatis distantiam præ aliis nōsse, can. 1. Sc. 35. q. 6. & l. Etiam matris 16. ff. de Probat. sed incestarum nuptiarum probum in familia sua non tolerari credantur, ut advertit Engel ad hanc Rubr. n. 8.

18. Eodem modō, licet accusator sive actor in propria causa testis idoneus non sit, can. Nullus 4. q. 4. l. Nullus 10. ff. & l. Omnibus 10. C. de Testibus, eum tamen in causa matrimoniali saltem, cum quæstio est de consanguinitate vel affinitate, admitti, volunt Innocent. & Præpositus ad Rubr. Sed probabilius istius testimonio locus eō solum casu est, quō non accusator matrimonii, sed impediti solum denunciator est; hōc enim casu, si iudex ex officio inquirat, ad testificandum de impedimento admittitur,

qui id denunciavit, arg. c. In omni 4. de Test. & attest. & c. Cum in tua 27. de Sponsal. & matrim. ut in Rubric. Panormit. in fine & Canisius n. 3. advertunt.

Specialiter autem, sicut ab accusatione, sic etiam à testimonio contra matrimonium dicendo præter alios aliunde suspectos repelluntur, qui ad id faciendum vel omittendum pecuniā inducuntur, c. Sicut 29. de Test. & attest. uti etiam, qui testimonium non propria voce, sed per literas perhibent absentes, c. Nobis cit. can. Testes 3. q. 9. & l. Testium 3. §. 3. ff. de Test. & attest. quod veritatis à præsentē obtinendæ spes major sit, quā ab absente: cuius iudex nec vocem audire, nec intueri vultum potest, Panormit. in c. De testibus 29. de Test. & attest. n. 10. & Vivianus in c. A nobis cit.

In pluribus tamen Germaniæ provinciis ex privilegio vel consuetudine Nobiles & Illustres personas ad testimonium dicendum non personaliter comparere, sed scriptas & obsignatas depositiones ab iis transmitti & admitti consuevisse, Testis est Gaill. Lib. 1. observat. 101. n. 4.



TITVLVS XIX.

De Divortiis.



Has nunc causas aggredimur, ex quibus Matrimoniales accusationes aliquando instituuntur: & ad conjugii legitime initi, Rati, Consumatque dissolutionem quoad ipsum vinculum vel, isto remanente,

quoad thorum & cohabitationem pervenitur.

ARTICULUS I.
De Matrimonii Infirmitate.

SUMMA-

SUMMARIUM.

1. *Matrimonium insolubile est.*
2. *Quò Jure variè sentiunt DD.*
3. *Verius insolubilitas Naturali quidem conformis :*
4. *Non tamen eò Jure,*
5. *Sed Divinò, sive à Deo matrimonium insituate,*
6. *In Paradiso constituta,*
7. *Et illi etiam rato collata est.*
8. *Ejus dissolutio aliquò modò est contra Jus Naturale.*
9. *Repudium, olim Judæis licitum.*
10. *Hodie neque ipsis, neque Paganis est permiffum.*
11. *Neoterici, conjugia Heterodoxorum solubilia existimantis, Opinio,*
12. *Pro eaque deducta ratio,*
13. *Et illatio matrimonii Sacramento prejudiciosa.*
14. *Conjugii insolubilitatis per se non obstat heresis,*
15. *Neque intentio Sacramentum non conficiendi,*
16. *Neque error circa conjugii insolubilitatem.*
17. *Ei tamen obstat intentio conjugium solubile inveniendi,*
18. *Heretici ante obitum conjugis ad alia vota transire nequeunt.*
19. *Et, insolubilitatem contrahendò excludisse, non præsumentur.*

I. **M**AJOR vis ac firmitas est nuptialis, quam contractuum cæterorum; cum, licet istis inductæ obligationes facile varièque tollantur, ex illo tamen ortum conjugale vinculum, neque mutuo consensu, sive contrariâ contrahentium voluntate, neque ullâ merè humanâ potestate dissolvi, omnino exploratum sit, ex sententiâ Æternæ Veritatis, Quos

Deus conjunxit, homo non separet; Matth. cap. 19. v. 6. & ipsius matrimonii definitione, quâ id Maris ac foeminae conjunctio, individuum vitæ consuetudinem retinens esse dicitur ab Alexandro III. c. Illud 11. de Presumpt. & ab Imperatore §. 1. Instit. de Patriâ potestate. Ubi

Dubium & celebris controversia inter DD, primò est de Jure, à quo ea insolubilitas descendit. Quidam enim ex solo Naturali, solòve Divino: alii ex utroque Jure simul eam descendere, operosè fati contendunt. Alii inter matrimonia statuunt discrimen, & Consummati quidem in Naturale vel Divinum, aut utrumque simul: Rati verò insolubilitatem in Ecclesiasticum Jus refundunt apud Sanchez *Lib. 2. de Matrim. disp. 13. à n. 4.* & Pontium *Lib. 1. de Matrim. cap. 12. n. 3.* Mihi, quid in re ancipiti magis consonum veritati existimem, solitâ brevitate statuere, quàm singulas Opiniones illas prolixâ discussione persequi, lubet.

Censeo itaque primò, connubiorum insolubilitatem aliquò modò fundari in Jure Naturali. Neque, ut opinor, DD. Orthodoxorum quisquam est, qui id inficietur. Ratio est; quia, matrimonium ex sua natura exiget amorem mutuum conjugum, & tendit ad procreationem rectamque educationem prolis istiusque institutionem Reipublicæ congruentem: ad quæ ipsius perpetuitatem insolubilitatemque plurimum conferre, omnino est exploratum.

Censeo tamen secundò, perpetuitatem & insolubilitatem matrimonio non competere ex solo Jure Naturali, & seclusâ Divinâ ordinatione, ut cum *cit. Sanchez n. 7.* docent Coninck *disp. 24. à n. 19.* Perez *disp. 10. de Matrim. f. 2. n. 4.* & Pirrhing *ad hujus Lib. 4. Tit. 1. n. 139.*

Y y 2

n. 139. Ratio est; quia, si insolubilitas ei competeret ex solo Jure Naturali & ex ipsa sua natura, dissolutio matrimonii intrinsecè mala &, blasphemix, odii Dei, ac mendacii instar, nullâ concessione Divinâ licita evadere posset; quia Jus Naturale immutabile est, eoque illiciti actus ullo casu liciti evadere non possunt, §. *Sed & naturalia* 11. *Instit. de l. N. G. & C.* matrimonii autem dissolutionem omni casu illicitam esse, competentæ veritati repugnat; cum ex concessione Divina in veteri, scripto & uxori oblatò Repudii libellò, Deuteron. cap. 24. v. 1. in novo Testamento favore Religionis ac fidei Christianæ matrimonium etiam consummatum, 1. Corinth. cap. 7. v. 15. c. *Quanto* 7. & c. *Gaudemus* 8. *bâc Rubric.* ratum verò professione Religiosâ, quoad ipsum vinculum, dissolvatur, c. *Verum* 2. & *Ex publico* 7. *de de Convers. conjug.* Accedit; quòd, spectatò præcisè Naturali Jure, non appareat ulla ratio efficax, cur ex gravissima causa v.g. sterilitatis uxoris, lepræ aut alterius infirmitatis, debiti redditionem impossibilem aut difficillimam reddentis, illa dimitti à marito non possit. Quæ procul dubio causa est, ob quam sapientix rerumque naturalium ac moralium investigatione cognitioneque clarissimi Gentiles uxorum repudia & divortia conjugiorum variis casibus permittit existimant, ut de Cretenfibus Aristoteles *Lib. 2. Politic. cap. 8.* de Atheniensibus Alexander *Genial. dier. Lib. 4. cap. 8.* de Romanis Plutarchus *Problemat. cap. 13.* de Cicerone & Catone SS. Hieronymus *Lib. in Jovinian.* & Augustinus *de Bono Conjug. cap. 18.* memoriæ prodidère & de Platone ex ipsius *Lib. de LL. dialog. 11. de VV. ICT.* ex l. 1. *l. Divortium* 2. & l. *fin. ff. de Divortis & repud.* liquet.

Conseo tertio, dictam matrimonialis vinculi indissolubilitatem à DD. *civ. rectè* referri in ipsum jus & institutionem Divinam: quâ conjugio per carnis copulam consummato, admirabilem illam unionem, quâ Verbum Incarnatum cum Ecclesia junctum est, significandi vis est collata, ex mente S. Augustini *Lib. de Bono Conjug. cap. 7. 15. 18. & 24.* conjugium insolubile esse, asserentis; quia est Sacramentum, id est, quia ex Divina institutione representat unionem indissolubilem Christi cum Ecclesia per humanam carnis assumptionem. Idem sensus aperit Innocentii III. c. *Debitum* §. *de Bigamis* & Bonifacii VIII. cujus c. *Unio de Voto in 6.* relatum in rem hanc palmate rescriptum est, *Matrimonij vinculum ab ipso Ecclesia capite, verum omnium conditore, ipsum in Paradiso & in statu innocentia insitiente, Unionem & indissolubilitatem accepit.* Atque hæc S. Ecclesie Doctoris & SS. Pontificum sententia fundatur in verbis Apostoli, *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & Ecclesia, Ephes. cap. 5. v. 32.* & ipsius Servatoris, *Quos Deus conjunxit, homo non separet, Matth. cap. 9. v. 6.* quibus conjugii insolubilitas in jus & institutionem Divinam refundi, alter Ecclesie Doctor simul & supremus Antistes D. Gregorius ostendit, cum ait, *Sunt, qui dicunt, Religionis, id est, Religiosæ professionis, gratiâ connubia, consummata, debere dissolvi. Verum sciendum est, etsi hoc lex humana concessit, lex tamen Divina prohibet, per se enim veritas dicit, Quos Deus conjunxit, homo non separet, can. Sunt qui, 27. q. 2.*

Constituta ergo insolubilitas conjugiorum est in paradiso à Deo, humanorum corporum & membrorum absolute domino, mari ac feminæ ad proli generationem per mutui juris in corpora sua trans-

sua translationem se conjungendi facultatem concedente, eorumque legitimam conjunctioni insolubilitatem, & inter Christum atque Ecclesiam contractam insolubilem Unionem significandi vim tribuente. Quam doctrinam summam complexa est sacra & Oecumenica Synodus Florentina in Decreto unionis §. *Septimum*: sicut & Tridentina *Sess. 24.* cujus principium est, *Matrimonij perpetuum insolubilemque nexum primus humani generis parens Divini spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una, Genes. cap. 2. v. 23.*

7. Censeo quartò, non consummato duntaxat, sed rato quoque matrimonio eam, quam habet, insolubilitatem competere ex Jure & institutione Divina; ut neque mutuo contrahentium consensu, neque, seclusa concessione Divina, ab humana potestate valeat dissolvi, ut iidem DD. tradunt & clarè colligitur ex decisione Gregorii IX, *c. fin. de Condit. apposit.* ubi matrimonij substantiæ adversari, ac proinde eius etiam contractum, quò à fidelibus legitime initò matrimonium ratum inducitur, irritum reddere, asseritur conditio, *Donc inveniam aliam bonore & facultatibus te disiore;* quòd coniugij perpetuitati repugnet, manifestò indicio, illi etiam rato duntaxat competere insolubilitatem. Idem etiam insinuatur Genes. *cap. 2. v. cit.* ubi verbis, *Erunt duo in carne una,* denotantibus insolubilitatem consummati, præmittuntur verba, *Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adhaerebit uxori suae.* Id ipsum liquet ex matrimonij definitione, quà id esse dicitur, *Legitima conjunctio maris & feminae, individuam vitam consuetudinem continens, c. Illud 11. de Pra-*

sumpt. quæ matrimonio prout à DEO institutum est, & rato quoque convenit: non soli consummato.

Censeo quintò, Divinà institutione supposità, matrimonij, tam Rati quàm Consummati, dissolutionem Juri Naturali adversari, ut rectè asseritur à *Coninck disp. 24. dub. 2. n. 24.* & *Perez cit. f. 2. n. 6.* Ratio est; quia Juri huic utique adversatur concessio usùs rei alienæ dominò invitò, aut aliò modò, quàm ab illo est permillum. Cùm ergo corporis ac membrorum dominus & coniugij institutor Deus illorum usum ad actus ex se aptos ad prolis generationem in alterum transferri quidem, sed non nisi per nexum insolubilem permiserit, ii, qui suorum corporum ad huiusmodi actus mutuum usum solummodo temporaneum transferunt, illis aliter utuntur, quàm ab eorum domino est concessum. Unde

9. Infertur primò, matrimonium ex institutione sua ita firmum esse; ut eius vinculum solvi nequeat autoritate alia quàm Divina: quæ eius dissolutio, ab initio illicita, Judæis per Moysen ex gravi causa permilla fuit, *Deuteron. cap. 24. v. 1.* iuxta illud Christi, *Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisse vobis dimittere uxores vestras,* scriptò hisque oblatò Repudij libellò: *Ab initio autem non fuit sic,* *Matth. cap. 19. v. 7.* Ea etiam uxores repudiandi facultas, si non antè, à Christo sublata & coniugium ad primavæ institutionis suæ statum est revocatum, *c. Gaudemus 8. §. Quin verd.*

10. Infertur secundò, Paganos &, post promulgatam legem Evangelicam Judæos, quando post repudiatam uxorem primam aliàmque ductam ad fidem conversi Baptismum suscipiunt, hanc dimittere, & repudiatam recipere teneri, quòd cum ista etiam à Judæo initum matrimonium insolubile; ac proinde, quòd primà

Y y 3

viventē

vivente cum alia inutum est, fuerit nulum: nisi tamen ista viro baptizato cohabitare simpliciter vel sine Creatoris iniuria nolle; hoc enim casu, eâ desertâ, cum secunda aliâve muliere aliunde non impeditâ matrimonium inire posset, c. *Quanto 7. & c. Gaudemus cit. pr. S. Qui autem.*

11. Dubium, momentique & præiudicii maximi controversia secundò est, an insolubilia sint conjugia à nostri temporis Heterodoxis inita inter se & cum Orthodoxis; ea enim rescissioni obnoxia esse, probabilitate non carere, non ita pridem censuit Doctor Orthodoxus apud Gobat *Experient. Tract. 10. n. 703.* & Lohner *Biblioth. Manual. Tit. 141. q.*

12. 40. eâ ductus ratione; quòd Heterodoxorum conjugia non sint Sacramentum, sed contractus merè humanus; cum contrahere non intendant matrimonium, nisi quod ipsi eorumque secta agnoscit: ipsi autem cum secta sua tota matrimonii non Sacramentum, sed solum contractum humanum agnoscant. Rationi huic non leve robur inde accedit; quòd generali intentioni contrahendi matrimonium, prout à Christo Domino, ad Sacramentalem dignitatem id elevante, institutum est, & faciendi, quod in vera Ecclesia fit, prævaleat & contrahentium voluntatem determinet iudicium particulare ipsorù, per errorem existimantium, institutum à Deo & in Ecclesia receptum matrimonii solum & solubile contractum; cum tali certè voluntate à particulari suo iudicio determinata à modernis Sectariis conjugia iniri, docet praxis Consistoriorù hæreticorum, ad secundas nuptias transitum permittentium conjugibus, quorum confortes conjugalem thorum polluerunt adulteriò, vel ejuratis erroribus ad Ecclesiæ gremium sunt reducti.

Rationem hanc ita roboratam, &

generali illi intentioni absolutam contrahentium voluntatem, particulari & erroneò iudiciò determinatam, prævalere, memoratus Doctor confirmat, partim paritate cum aliis actibus voluntatis: quæ, licet intentione generali in bonum tantum feratur, sæpe tamen & absolute bono malum præfert, ab erroneo iudicio particulari, generali illi intentioni prævalente, determinata. Quòd proflus modò intentioni generali, matrimonium divinæ institutioni & veræ Ecclesiæ doctrinæ conforme ineundi, prævalet à particulari & erroneo iudicio de matrimonii solubilitate determinata particularis intentio conjugium solubile ineundi; cum, si hæc illi non prævaleret, contra communem omnium sensum sequeretur, non dari ullos hæreticos materiales; quòd ex falsis motivis ortus assensus erroneus particularis non prævaleret, sed corrigeretur ab assensu generali & Orthodoxo, præfinito omni veritati divinitus revelatæ; partim verò; quòd, si contrarium non probetur, matrimonium iniri præsumatur secundum morem loci, in quo versantur contrahentes: moderni autem hæretici communiter matrimonium solubile inire intendant. Unde memoratus Doctor

Infert, conjugii hæretico Ecclesiæ reconciliato ad alia vota transitum permitti posse præsertim, postquam consortem in hæresi perseverantem Heterodoxi Consistorii autoritate à nuptiali vinculo absolutum & alteri copulatum constat; quòd matrimonium antè inutum invalidum fuerit ob defectum legitimi consensûs; cum iste conjugii substantia seu bono Sacramenti contrarius eò ipsò fuerit; quòd contrahentes non Sacramentum, sed contractum duntaxat, eumque solubile ineundi habuerint intentionem, ut locum in eis habeat decisio c. *fin. pr. de Condit. appose.*

U, an

Ut, an sic firmata Opinioni singulari pro eaque deducta rationi aliquid, & quid tribui valeat, planius constet, propositam dubitationem non unâ, sed pluribus Resolutionibus expeditio, &

14. Censeo primò, hæresin per se non obstare valori & insolubilitati conjugiorum, ut cum D. Thoma in 4. dist. 31. q. unic. art. 1. ad 6. sententia TT, constans, adeoque certa est; ut per se ab hæresi conjugium contrahendum dirimi, vel contractum quoad vinculum dissolvi, in Fide erroneum censeat Bellarm. Lib. 2. de Concil. cap. 4. Colligitur id ex c. Quasvrit 2. hæc Rubr. & c. Decrevit 14. de Hæresibus in 6. quorum locorum posteriori Bonifacius VIII. mulierem, quæ hæretico scienter nupsit, in delicti pœnam dote privat, conjugii valore intactò: priori & c. Quanto 7. hæc Rubr. conjugum alterò in infidelitatem vel hæresin lapsò, nuptiale vinculum dissolvi, negatur: idque ex causa hæreseos dissolvi non posse, à S. Synodo Trident. definitum est Sess. 24. can. 5. de Sacram. matrim.

15. Censeo secundò, conjugii sicut valori, sic & insolubilitati non obstare defectum expressæ intentionis conficiendi Sacramentum. Ratio est partim; quia, juxta dicta Tit. 1. n. 161 inter fideles intentio celebrandi verum contractum matrimoniale Sacramentum sibi mutuo administrandi ac suscipiendi intentionem, post contractus illius elevationem ad dignitatem Sacramentalem, includit: partim verò; quia rati & consummati fidelium matrimonii insolubilitas non provenit ex eo; quòd id sit Sacramentum, cum; quòd ipsum etiam matrimonium ratum fidelium, quod Sacramentum est, solvatur professione Religiosa, c. Verum 2. & c. Ex publico 7. de Convers. conjug. & Apostolica etiam dispensatione, ut dicitur à n. 39. tum verò; quòd ab infidelitate

conversorum & baptizatorum conjugia consummata omnino insolubilia sint, licet Sacramenta non sint, juxta dicta Tit. 1. n. 167. quare in fatis probabili complurium magni nominis Doctorum sententia etiam non est matrimonium à fidelibus initum cum intentione non conficiendæ Sacramentum: & tamen hoc, si consummatum sit, omnimodam habet insolubilitatem. Sed eorum insolubilitas provenit ex Sacramento Fidei seu Baptismi, ut aliis DD. cit. tradit Pontius Lib. 1. de Matrim. cap. 15. à n. 3. in eam rem allegans c. Quanto cit. ubi relatus Innocentius III. Sacramento Fidei, seu Baptismi, ratum effici ait conjugij Sacramentum, ut ipsum in conjugibus illo durante perduret; quia ex illo provenit; quòd matrimonium baptizatorum consummatum significet indissolubile vinculum, sive unionem Christi cum Ecclesia, ob cujus vinculi ex divina institutione acceptam perfectam significationem matrimonium fidelium consummatum omnimodam habet insolubilitatem, c. Unic. pr. de Voto in 6.

Censeo tertio, conjugii valori & insolubilitati communiter non obstare errorem unius vel utriusque contrahentium, existimantium id certis casibus solvi posse: dummodo consensum suum ejusmodi errori non alligent, & habeant intentionem generalem contrahendi matrimonium validum, sive secundum ejus institutionem Divinam veræque Ecclesiæ traditionem, & aptum ad legitimæ sobolis procreationem, Suarez de Sacram. disp. 13. f. 2. §. Superest, Lugo de Sacram. disp. 8. n. 132. Pontius Appendic. de Matrim. Hæret. cap. 6. n. 9. Perez de Matrim. disp. 14. f. 7. n. 5. & Gobat Experient. Tract. 10. n. 706. quæ resolutio aperte fundatur in doctrina Apostoli Pauli, conjugii fideli consulentis; ut perseveret in coniugio

conjugio, inito in infidelitate, si infidelis ei cohabitare consentiat, 1. *Corinth. cap. 7. v. 12. & 13.* non obscuro argumento valoris & (extra casum Divino Jure *cap. 7. cit. v. 16.* permiffum) insolubilitatis matrimonii, initi ab infidelibus: licet isti, cum id inirent, certis casibus repudium legibus Romanis, l. 1. l. *Julianus 4. ff. de Divort. §. 1. Ex consensu 8. C. de Repud.* quibus Corinthii vivebant, permiffum & usu receptum, scirent, & ipsi existimarent: quod Apostolus consulere non potuisset, nisi matrimonium, privato errore contrahentium non obstante, validè initum judicasset; quod contrahentium consensus & intentio ei, quò laborabant, errori non fuerit alligata. Eadem fundatur in rescripto Innocentii III. c. *Gaudemus 8. de Divort.* cujus V. *Qui autem, Vir,* qui in infidelitate secundum sanctiones legales, primam uxore repudiata, duxit aliam, Baptismo suscepto, ad primam, sibi absque creatoris contumelia cohabitare volentem, redire cogitur: quod rescribens Papa aperte supponit, matrimonium in infidelitate initum validum & insolubile esse, licet errore initum sit ab existimantibus, repudium sibi permiffum. Ratio Apostolici tam consilii quam rescripti & proposita resolutionis est; quòd ejusmodi erroneum iudicium per se non impedit, quò minus contrahentes habeant intentionem seu voluntatem generalem & efficacem verum, sive institutioni divinæ & Ecclesiasticæ traditioni conforme, & ad legitimæ proles procreationem habile conjugium ineundi: cujusmodi intentio virtualiter includit vinculi insolubilitatem, ad veri divinæque institutioni & Ecclesiæ traditioni conformis conjugii substantiam pertinentem, ex eâve permanantem.

17. Censeo quartò, conjugii valori & insolubilitati obstare expressam intentio-

nem contrahendi matrimonium solubile, five divortium faciendi in casibus inter Heterodoxos permiffis ita; ut solubilitas habeat rationem conditionis *sine qua non*: quod solum evincit ratio deducta pro conjugiorum ab hæreticis inter se & cum Orthodoxis initorum solubilitate. Atque ita in terminis docent *citt.* Suarez §. *cit.* Lago n. 131. Pontius n. 10. Perez n. 5. & Gobat n. 707. Ratio Resolutionis perspicua est; quia talis intentio & consensus aperte repugnat substantiæ matrimonii, five ejus bono, quod dicitur Sacramenti: intentio autem & consensus repugnans substantiæ matrimonii illius contractum invalidum reddit, c. *su. de Condit. apposit.*

Censeo quintò, coniugibus hæreticis 18. Ecclesiæ reconciliatis ad alia vota transiitum etiam, postquam ipsorum uxores, vel mariti Heterodoxi Consistorii autoritate aliis copulati sunt, non permittendum: nisi in prius inito contractu insolubilitatem à se exclusam, vel coniugem hæreticum vitâ functum probent, ut observatur generali, tam veteri quam moderna praxi Curiarum Ecclesiasticarum, ab hæreticis inter se vel cum Catholicis inita & consummata coniugia pro validis & quoad vinculum insolubilibus, ex iis que susceptas proles pro legitimis habentium; & propterea hæreticis Ecclesiæ reconciliatis novas nuptias ineundi facultatem ante coniugis in hæresi relicti obtinere nunquam permittenti: nisi, coniugium, propter dirimens aliquod præsertim naturalis, Juris impedimentum vel legitimum consensus defectum, irritum fuisse, constet. Ratio est partim; quia, iuxta dicta, 19. cum privato errore stare præsumitur generalis & efficax intentio, validum divinæque institutioni veræque Ecclesiæ traditioni conforme, & ad legitimæ proles susceptionem habile matrimonium contrahendi,

trahendi, atque etiam Sacramentum conficiendi; partim verò; quòd in dubio matrimonio iam contracto favendum, & pro eius valore, & cum hoc coniuncta insolubilitate, pronuntiandum, Regula sit *c. fin. de Sent. & re judic.* ab omnibus recepta, adeoque constans; ut Opinionem unius classici Doctoris singularem, pro coniugii valore militantem, plurimum eum impugnantium sententiæ, aperto Juris textui non innixæ, præferendam, cum Panormit. *in c. Si vir 2. de Cognat. Spirit. n. 3.* Alex. de Nevo *in Rubr. de Sponsal. n. 6.* Beroio *in c. 1. de Constitut. n. 27.* & aliis tradant Menoch. *Lib. 1. presump. 71. n. 30.* & Gajll. *Lib. 2. observat. 94. n. 19.* quòd, si in eiusmodi dubio matrimonium dissolveretur, sæpe emergerent gravissima incommoda, & coniugum ad alia vota transeuntium, hisque de novo copulatorum animæ in gravissimum salutis discrimen conjicerentur, perpetuæque iniuria inferretur Sacramento, ut eruditè advertit Gobat *cit. Traët. 10. n. 75.*

Pro coniugiorum, ab hæreticis inter se vel cum Orthodoxis initorum, solubilitate deducta speciem maiorem quam vim habent; quia imprimis insolubilitatem matrimonii fidelium in Sacramentali eius dignitate non fundari; eique privatum & erroneum iudicium contrahentium non obflare, iam est ostensum. Deinde; quia hæretici hoc ipso; quòd matrimonium validum divinæque institutioni conforme & ad legitimæ proles procreationem habile inire intendant, implicite intendunt omnino insolubile inire, non obstante huic contraria praxi Confistoriorum Hæreticorum; quia ista certis casibus conjugia dissolvunt non tam; quòd contrahentes solubile ineundi habuerint intentionem; quam quòd, ista inter fideles validè inita certis casibus solvi posse, per errorem existiment. Demum; quia

alia ratio & vis est falsæ bonitatis in objecto apprehensæ, quam erronei iudicii de conjugii solubilitate; cum bonitas illa voluntatem moveat ad appetendum, non etiam erroneum iudicium hæreticos ad matrimonium contrahendum; quia hoc, etsi insolubile scirent, nihilominus inirent, tanquam remedium concupiscentiæ & conjunctionem necessariam ad legitimæ sobolis procreationem: & si matrimonium insolubile inire nollent, id validè non inirent: atque etiam merè materiales hæretici forent, si ejusmodi iudicium suum erroneum esse, inculpabiliter ignorarent.

ARTICULUS II.

De Dissolutione Matrimonii Infidelium.

SUMMARIUM.

20. *Infidelium conjugium solvi nequit.*
21. *Nisi conjugum uni converso alter simpliciter,*
22. *Vel sine Creatoris injuria renuat cohabitare:*
23. *Quò casu illud solvi potest favore Religionis.*
24. *Non etiam, si conjugum Apostatarum unus revertatur:*
25. *Quò tamen casu divortio est locus.*
26. *Infidelium conjugium non ipso discessu infidelis:*
27. *Sed, fideli aliud ineunte, dirimitur;*
28. *Ut aliud inire valeat etiam infidelis:*
29. *A quo, sine injuria cohabitante, recessus non permissus,*
30. *Ejusque cohabitatio non semper periculosa est.*

Z z

31. Con-